OZGURKONAKCİ.COM · LOJİSTİK REHBERİ · 28

Hava kargoda özel yükler ve NOTOC

Canlı hayvan, cenaze, insan organı ve tehlikeli madde hava kargoda hangi kodlarla anılır; tehlikeli maddede kaptana verilen yazılı bilgi (NOTOC) neye dayanır?

Hazırlayan: Özgür Konakcı · Seviye: Orta · Sürüm: 17 Kasım 2026

Çevrimiçi ve interaktif sürüm: **https://ozgurkonakci.com/rehber/hava-kargo-ozel-yukler-notoc/**

KISA CEVAP

IATA'nın ONE Record kod listelerinde AVI canlı hayvan, HUM tabutta insan cenazesi, LHO canlı insan organı ya da kan, ICE kuru buz, PER bozulabilir kargo demektir. Tehlikeli madde taşınan uçakta işletici kaptana bu maddeler hakkında yazılı bilgi verir; sektörde bu bilgiye NOTOC denir. Dayanağı ICAO Teknik Talimatları Bölüm 7;4.1'dir; IATA Tehlikeli Maddeler Yönetmeliği'nin 67. baskısında 9.5.1.1'de düzenlenir. 1998–2000 yıllarında havalimanı kargo terminalinde çalışırken canlı hayvan, organ veya tehlikeli kargo olduğunda pilota bilgi vermek için gerekli formları düzenletir ve yetkililere imzalatırdık.

Önce kısa bir not

Bu sayfa hava kargoda özel yükleri ve tehlikeli maddede kaptana verilen yazılı bilgiyi (NOTOC) genel olarak anlatır; havayolu adı vermez. "1998–2000 yıllarında havalimanı kargo terminalinde çalışırken" ve "o dönemki uygulama" diye işaretlenen cümleler yazarın o yıllardaki deneyimidir, bugünün kuralı değildir. Bugünkü kodlar ve kurallar IATA ve ICAO kaynaklarından ve ABD mevzuatından ayrıca verilmiştir. Tehlikeli maddelerin sınıfları, belgeleri ve ambalajı burada tekrarlanmaz; ilgili konuya bağlantı verilir. Kaynaklar sayfa sonunda listelenir.

Özel yükler: o dönemki uygulama

İhracatta kargonun kabulden uçağa nasıl ilerlediği, ULD kurulumu ve yükleme nezareti **Hava kargoda ihracat: kabulden uçağa yükleme** konusunda anlatılıyor. Bu sayfa özel yükleri (canlı hayvan, cenaze, insan organı ve tehlikeli madde) ve tehlikeli maddede kaptana verilen yazılı bilgiyi anlatır.

1998–2000 yıllarında havalimanı kargo terminalinde çalışırken ihracat sevkiyatlarında özel yüklerle ilgili şu işler de vardı:

1. **Pilota bilgi:** Canlı hayvan, organ veya tehlikeli kargo olduğunda pilota bilgi vermek için gerekli formları düzenletir ve yetkililere imzalatırdık.

2. **Cenaze sevkiyatları:** Cenaze sevkiyatları da özel kargo olarak birçok zaman özel ilgi gösterilmesi gereken kargo olmuştur.

Bu liste o dönemki uygulamadır. Aşağıda bugünkü kodlar ve kurallar kaynaklarıyla ayrıca verilir.

Özel elleçleme kodları: AVI, HUM, LHO, ICE, PER

IATA'nın ONE Record kod listelerinde (2026-07 standardı) özel elleçleme kodları (special handling codes) arasında şunlar yer alır:

- **AVI** (Live Animal): canlı hayvan.
- **HUM** (Human Remains in Coffin): tabutta insan cenazesi.
- **LHO** (Living Human Organs/Blood): canlı insan organı ya da kan.
- **ICE** (Dry Ice): kuru buz.
- **PER** (Perishable Cargo): bozulabilir kargo.

Türkçe karşılıklar bizim çevirimizdir; kaynakta kodların İngilizce adları yer alır. Kod listeleri ontolojisi bu listeyi cXML kod listelerinin 1.16 numaralı listesine (Special Handling Codes) karşılık gelen liste olarak tanımlar.

Canlı hayvan: IATA LAR

IATA'nın canlı hayvan program sayfasına göre IATA Canlı Hayvan Yönetmeliği (Live Animals Regulations, LAR), ticari havayollarıyla canlı hayvan taşımada dünya standardıdır.

LAR'ın yayın sayfasında belgeler bölümünün kapsamı şöyle sayılır: göndericinin sertifikası (shipper's certification), taşıma senedi (waybill), kaptana bildirim (captain notification), CITES belgeleri, diğer belgeler ve canlı hayvan kabul kontrol listesi. Yani canlı hayvanda kaptana bildirim, LAR'ın belgeler bölümünde ele alınan konulardan biridir. Bildirimin içeriğini ve biçimini havayolundan ya da yer hizmetleri kuruluşundan öğrenin.

Cenaze ve insan organı

IATA kod listelerinde tabutta insan cenazesi HUM, canlı insan organı ya da kan LHO koduyla yer alır.

1998–2000 yıllarında havalimanı kargo terminalinde çalışırken cenaze sevkiyatları özel kargo olarak birçok zaman özel ilgi gösterilmesi gereken kargo olmuştur. Organ olduğunda da pilota bilgi vermek için gerekli formları düzenletir ve yetkililere imzalatırdık. Bu, o dönemki uygulamadır.

Cenaze ve organ sevkiyatlarının bugün kaptana nasıl bildirildiğini ve hangi koşullarla kabul edildiğini havayolundan ya da yer hizmetleri kuruluşundan öğrenin.

NOTOC: tehlikeli maddede kaptana yazılı bilgi

Tehlikeli madde taşınan uçakta kaptana verilecek bilginin dayanağı ICAO Teknik Talimatları Bölüm 7;4.1'dir. Bu hükümler, uçakta kargo olarak taşınan tehlikeli maddeler hakkında işleticinin kaptana (pilot-in-command) yazılı bilgi vermesini ister; sektörde bu bilgiye **NOTOC** denir. Kaptan bu bilgiyi aldığını belirtir.

IATA Tehlikeli Maddeler Yönetmeliği'nde (IATA DGR) kaptana bilgi verme (NOTOC), 67. baskıda 9.5.1.1'de düzenlenir.

ICAO Tehlikeli Maddeler Paneli'nin 2016 tarihli bir çalışma belgesinde aktarılan Teknik Talimatlar metnine göre yazılı bilgi okunaklı olmalı ve özel bir formda sunulmalıdır; bu amaçla AWB, tehlikeli madde taşıma belgesi ya da fatura kullanılmamalıdır. Bu belge, kaptana verilen bilginin veri olarak iletilmesine izin verilmesini öneren bir değişiklik önerisidir. Bilginin bugün hangi ortamda verildiğini havayolundan ya da yer hizmetleri kuruluşundan öğrenin.

Tehlikeli maddelerin sınıfları, UN numarası, beyanı ve ambalajı **Tehlikeli madde taşımacılığı: IMDG ve ADR** konusunda anlatılıyor.

Yükleme sorumlusunun teyidi: ABD kuralı

ABD kuralında (49 CFR 175.33) kaptana verilen bilgi, uçağın yüklenmesinden sorumlu kişinin imzalı teyidini ya da başka bir göstergesini de içermelidir: paketlerde hasar ya da sızıntı, uçağa yüklenen ULD'lerde sızıntı olduğuna dair bir iz bulunmadığının teyidi.

Bu kural ABD mevzuatındadır. Başka ülkelerde yükleme sorumlusunun teyidinin nasıl alındığını havayolundan ya da yer hizmetleri kuruluşundan öğrenin. AB kurallarına göre yükleme nezareti ve nezaret edenin imzası Yükleme nezareti ve ağırlık-denge belgesi bölümünde anlatılıyor.

Kendinizi test edin

1. IATA'nın ONE Record kod listelerinde HUM ve LHO kodları ne demektir? *(Cevap: HUM tabutta insan cenazesi, LHO canlı insan organı ya da kan.)*
2. IATA DGR'nin 67. baskısında kaptana bilgi verme (NOTOC) hangi paragrafta düzenlenir? *(Cevap: 9.5.1.1.)*
3. ABD kuralında (49 CFR 175.33) kaptana verilen bilgi, yükleme sorumlusundan hangi teyidi içerir? *(Cevap: Paketlerde hasar ya da sızıntı, ULD'lerde sızıntı olduğuna dair bir iz bulunmadığına ilişkin imzalı teyit ya da başka bir gösterge.)*

Sık sorulan sorular

AVI, HUM ve LHO ne demektir?
IATA'nın ONE Record kod listelerinde (2026-07 standardı) yer alan özel elleçleme kodlarıdır: AVI canlı hayvan, HUM tabutta insan cenazesi, LHO canlı insan organı ya da kan demektir. Aynı listede ICE kuru buz, PER bozulabilir kargo demektir.

NOTOC nedir, neye dayanır?
Tehlikeli madde taşınan uçakta işleticinin kaptana bu maddeler hakkında verdiği yazılı bilgidir. Dayanağı ICAO Teknik Talimatları Bölüm 7;4.1'dir; IATA Tehlikeli Maddeler Yönetmeliği'nin 67. baskısında 9.5.1.1'de düzenlenir. Kaptan bilgiyi aldığını belirtir.

Kaptana bilgi için AWB ya da fatura kullanılabilir mi?

ICAO Tehlikeli Maddeler Paneli'nin 2016 tarihli bir çalışma belgesinde aktarılan Teknik Talimatlar metnine göre yazılı bilgi okunaklı olmalı ve özel bir formda sunulmalıdır; AWB, tehlikeli madde taşıma belgesi ya da fatura bu amaçla kullanılmamalıdır. Bilginin bugün hangi ortamda ve biçimde verildiğini havayolundan ya da yer hizmetleri kuruluşundan öğrenin.

Canlı hayvan taşımada hangi IATA yönetmeliği geçerlidir?

IATA'ya göre IATA Canlı Hayvan Yönetmeliği (LAR), ticari havayollarıyla canlı hayvan taşımada dünya standardıdır. Yayın sayfasına göre LAR'ın belgeler bölümü kaptana bildirimi (captain notification) de kapsar.

KAYNAKLAR

IATA — ONE Record kod listeleri ontolojisi (Code Lists Ontology), 2026-07 standardı (özel elleçleme kodları) — https://github.com/IATA-Cargo/ONE-Record/blob/master/2026-07-standard/Data-Model/IATA-1R-CL-Ontology.ttl
IATA — Live Animals program sayfası — https://www.iata.org/en/programs/cargo/live-animals/
IATA — Live Animals Regulations (LAR) yayın sayfası — https://www.iata.org/en/publications/manuals/live-animals-regulations/
ICAO Tehlikeli Maddeler Paneli — DGP-WG/16-WP/2: Allowance for the information to the pilot-in-command as data (29.08.2016) — https://www.icao.int/sites/default/files/DangerousGoods/DGP%20Meeting%20Documentation/WG16/DGPWG.16.WP.002.2.en.pdf
IATA — Dangerous Goods Regulations 67. baskı, ek (Addendum), 1 Ocak 2026 — https://www.iata.org/contentassets/90f8038b0eea42069554b2f4530f49ea/dgr-67-addendum-1—-en—-01-january-2026.pdf
eCFR (ABD Federal Düzenlemeler Kodu) — 49 CFR § 175.33: Shipping paper and information to the pilot-in-command — https://www.ecfr.gov/current/title-49/section-175.33

Bu rehber eğitim amaçlıdır ve yazarın kişisel görüşlerini yansıtır; çalıştığı ya da daha önce çalıştığı kurumların görüşü de değildir. Sözleşme, gümrük ve finans kararlarında güncel resmî kaynaklara ve uzmanlara başvurun. Incoterms® Uluslararası Ticaret Odası'nın (ICC) tescilli markasıdır.

© 2026 Özgür Konakcı · ozgurkonakci.com. Bu belge, kaynak (ozgurkonakci.com) gösterilerek eğitim amaçlı paylaşılabilir ve çoğaltılabilir; ticari amaçla kullanılamaz.